

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Katarina Jovanovac

REFORMATORI HINDUIZMA

DIPLOMSKI RAD

Slavonski Brod, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

REFORMATORI HINDUIZMA

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Religije svijeta

Mentor: doc.dr.sc. Hrvoje Volner

Student: Katarina Jovanovac

Matični broj: 2886

Modul: A

Slavonski Brod

lipanj, 2019.

Zahvaljujem svome mentoru doc. dr. sc Hrvoju Volneru koji je svojim stručnim savjetima omogućio nastajanje ovoga diplomskog rada.

Zahvaljujem se i članovima svoje obitelji bez čije podrške i pomoći ništa od ovoga ne bi bilo moguće.

“Ako niste spremni da se mijenjate svakog trenutka, nećete nikada spoznati istinu.”

Swami Vivekananda

SAŽETAK

Cilj ovog diplomskog rada je deskriptivno navesti povijesnu podlogu u kojoj reformatori hinduizma djeluju, obuhvat njihove djelatnosti i kvantificirati učinke njihova nastojanja. U ovom radu ću također pokušati prikazati kako su reformatori hinduizma nastojali svoju religiju odrediti prema utjecajima od strane kršćanstva i islama. Također, u diplomskom radu ću navesti neke od najpoznatijih reformatora hinduizma i njihove reforme.

Ključne riječi:

Reformatori, hinduizam, Gandhi, Ram Mohan Roy, Vivekananda.

SUMMARY

The aim of this graduate thesis is to describe the historical background in which reformers of Hinduism acted, review the coverage of their activities and to quantify the effects of their efforts. In this paper I will also try to show how reformers of Hinduism sought to determine their religion according to the influence of Christianity and Islam. I will also present some of the most famous reformers of Hinduism and their reforms.

Keywords:

Reformers, Hinduism, Gandhi, Ram Mohan Roy, Vivekananda.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	V
SADRŽAJ.....	VI
1. UVOD.....	7
2. HINDUIZAM.....	9
2.1. Hindska književnost	10
2.2. Reinkarnacija	13
2.3. Kaste	14
3. REFORMACIJA HINDUIZMA	15
3.1. Indija do 18. stoljeća.....	15
3.2. Indija od 18. do 20. stoljeća.....	16
4. RAM MOHAN ROY	18
5. DAYANANDA SARASWATI.....	22
6. SWAMI VIVEKANANDA.....	25
7. SRI AUROBINDO.....	28
8. MAHATMA GANDHI	31
9. ZAKLJUČAK.....	34
LITERATURA	36
PRILOZI.....	39
Prilog 1. Govor Swamija Vivekanande na međunarodnom religijskom kongresu u Chicagu 11. rujna 1893.	39
Prilog 2. Stranica iz Arye, revidirana od strane Sri Aurobinda.....	41

1. UVOD

Tema kojom će se baviti moj diplomski rad jesu reformatori hinduizma. Promatrajući različite religije kroz povijest uočavamo kako su upravo one doprinijele razvoju nekih civilizacija. I danas smo svjedoci situacija u kojima upravo religija utječe na neke jako važne i velike događaje u svijetu. Prisjetimo se samo svih vjerskih ratova koji su nastali kao posljedica netrpeljivosti između različitih religija, religijskih progona ili promjena u društvu kojima su temelj bile religijske ideje, također često slušamo o djelovanju ekstremističkih skupina čije se ideje i teorije temelje na zastarjelim i konzervativnim interpretacijama različitih religija i religijskih spisa. I danas se često događa da se ljudi međusobno ubijaju i nanose zlo jedni drugima u ime nekoga Boga.

No, znamo li što je to zapravo religija? „*Za razliku od pojedinačnih religija o kojima se može beskonačno govoriti, pojam religija čista je apstrakcija. Religija je sveobuhvatna, višeslojna i prilično zamršena pojava ljudskog duha. Ona je pokušaj uspostavljanja odnosa između ograničenog zemaljskog bića čovjeka i pretpostavljenih natprirodnih moći. O religiji možemo govoriti tamo gdje se jedan drugi, viši svijet suprotstavlja onom prirodnom. Religija je dijalog čovječanstva s Bogom i bogovima.*“ (Staguhn, 2004:7). Svaka religija je odraz socijalne strukture vremena u kojem je nastala. Tako imamo beduine, nomadsko pleme, koji Boga opisuju kao oca, dok hijerarhijsko društvo tog istog Boga vidi kao monarha kojem treba odati počast. Francuski sociolog Emile Durkheim (1858.-1917.) u svojoj knjizi *Elementarni oblici religioznog života* navodi da su svako vjerovanje i svaki ritual, pa čak i oni barbarski, zapravo odraz neke čovjekove potrebe i individualnog ili socijalnog aspekta njegova života (Durkheim, 1915:2).

U ovom radu govorit će se o jednoj od najstarijih religija na svijetu. O hinduizmu. Iz naziva ove religije već možemo naslutiti njegovu povezanost sa Indijom. Riječ hinduizam svoje korijene vuče još iz 5. stoljeća prije Krista. Naime, tada su Perzijanci riječju *Hindus* imenovali stanovnike indijskog potkontinenta. Perzijska riječ *Hindu* dolazi od sanskrske riječi *sindhu*, što znači „indijska rijeka“, rijeka Ind. U Rgvedi zemlja Indoarijaca spominje se kao *Sapta Sindhu* (zemlja sedam rijeka, a jedna od njih je Ind). Hinduizam je složen fenomen. On na prvu izgleda neorganizirano i zamršeno, ali hinduizam je zapravo sinteza više religijskih ideja. Upravo iz toga razloga je teško dati smislenu i sažetu definiciju hinduizma

kao religije. Hinduizam je jedina religija koja nikada nije imala organizaciju kao što je to kod kršćana Crkva.¹

Kao i kod mnogih drugih religija, i u hinduizmu je došlo do mnogih reformi. Svaka reforma je imala svoga začetnika. Svi su oni htjeli mijenjati praksu i teološke spoznaje unutar hinduizma u skladu s vremenom u kojem su živjeli.

Cilj ovog diplomskog rada je deskriptivno navesti povijesnu podlogu u kojoj reformatori djeluju, obuhvat njihove djelatnosti i kvantificirati učinke njihova nastojanja. U ovom radu ću također pokušati prikazati kako su reformatori hinduizma nastojali svoju religiju odrediti prema utjecajima od strane kršćanstva i islama. Prvo ću reći nešto općenito o hinduizmu, hinduističkim svetim knjigama, reinkarnaciji i društvenoj hijerarhiji u Indiji. Zatim ću navesti neke od najvažnijih reformatora hinduizma i reforme kojima su htjeli revitalizirati vlastitu religiju.

¹ Indija. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pribavljeno 20. 6. 2019., sa <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27303>

2. HINDUIZAM

Hinduizam je drevna religija porijeklom iz Azije. Početci hinduizma sežu iz razdoblja od 16.–15. stoljeća prije Krista. Razvoj hinduizma je započeo u Indiji. Tamo je hinduizam i danas glavna religija. Hinduizam se od drugih religija izdvaja zbog raznolikosti svojih teoloških i filozofskih doktrina, svjetonazora i religijskih organizacija.² Ponekad se čak može dogoditi i to da su razlike unutar samog hinduizma veće nego one između različitih svjetskih religija. Unutar hinduizma postoje stotine bogova, duhova i demona.

Gerhard Staguhn kaže kako je hinduizam religija bez plana i cilja, bez pravila i zakona. Hinduizam je vjera koja vjernicima dopušta da vjeruju u jednog Boga ili više njih. Ne postoje ni spisi za pravilno ponašanje u životu koji bi vrijedili za sve vjernike. (Staguhn, 2004:17). I upravo na taj način dolazi do velikih razlika unutar samog hinduizma. Druge religije imaju određena pravila i zakone kojima se dolazi do jednog cilja pa nema toliko prostora za različitosti unutar religije kao što je to slučaj s hinduizmom.

Hinduizam se, konceptualno i povijesno, može povezati s drugim religijama Indijskog podkontinenta – budizmom, džainizmom i sikhizmom. Simbol hinduizma je znak Om ili Aum.

Fotografija 1: Znak Om (preuzeto 3. lipnja 2019.)

URL:https://www.tes.com/lessons/Q_fEPmiVI3ECpA/sanatana-dharma-incontro-con-l-induismo

² Religije svijeta (četvrti dio). Pribavljeno 20.6.2019., sa http://www.skole.hr/ucenici/ss?news_id=943

Hinduizam je jedna od najvažnijih svjetskih religija. To je, treća religija po veličini. Procjenjuje se kako hinduizam ima više od 800 milijuna sljedbenika.

Isto tako, hinduizam je za vrijeme svog dugog i neprekinutog razvoja (od oko 3500 godina) utjecao na mnoge druge svjetske religije. Hinduizam je religija koja je rasprostranjena na području jugoistočne Azije, istočne i južne Afrike, Europe (Ujedinjeno Kraljevstvo), Amerike i pacifičkih područja sve do otočja Fidži. To je religija koja nema niti osnivača niti proroka, a nema ni određenu crkvenu strukturu.³

Najstariji pronađeni elementi hinduizma potječu iz doba neolitika iz ranog harapanskog perioda (oko 5500. do 2600. pr. Kr.). Harapanski period označava dio u povijesti Indije kada se oko gradova Harrapa, Mohenjo Daro i Lothal krenula razvijati civilizacije doline Inda. Harappa i Mohenjo Daro su danas jedni od najvećih prapovijesnih nalazišta Indske civilizacije.⁴ Otprilike između 1500. i 1200. godine pr.Kr. u Indiju dolaze arijska plemena. Oni su se naselili na području današnjeg Pandžaba te su sa sobom donijeli i svoj jezik i tradiciju. Time su utjecali i na kulturu i religije starosjedilaca.

Smatra se da Arijski nisu nasilno potiskivali harapansku civilizaciju. Oni su se vjerojatno samo stapali s njom dok ona nije oslabila. Nakon što je moć Harapana oslabjela, oni su bili potisnuti na istok i jug te su počeli naseljavati južnu Indiju. Arijski su sa sobom donijeli i svoju književnost. Ta književnost je nama danas poznata pod nazivom „Vede“. Vede su najstariji priznati spisi hinduizma. Taj period hinduizma naziva se još i „vedizam“ ili „vedska religija“. To je zapravo jedna kategorija unutar samog hinduizma koja svoju religijsku praksu temelji upravo na tim spisima (Kemp, 2015:23).

2.1. Hindska književnost

Kada govorimo o hinduističkim svetim knjigama ne možemo reći kako postoji jedna sveta knjiga koja je ista za sve hinduiste, kao što je to na primjer Biblija kod kršćana ili Kuran kod muslimana. Hinduistički tekstovi su većinom napisani na sanskrtu. Podijeljeni su u dvije skupine, a to su: śruti i smṛiti. Śruti su svi oni tekstovi koji su objavljeni sve ono što se čuje

³ Hinduizma. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pribavljeno 20.6.2019., sa <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=25577>

⁴ Harappa. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pribavljeno 20.6.2019., sa <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=24376>

(otkrivenje), a smriti su oni tekstovi koji su zapamćeni (tradicija). Mnogi smatraju kako śruti tekstovi imaju veću važnost za vjeru jer su oni „došli“ izravno od Boga (Kemp, 2015:36).

U śruti tekstove ubrajamo Vede i Upanišade.

Vede (sanskrt: véda - "znanje") je naziv za skup tekstova porijeklom iz Drevne Indije. One su najstariji spisi hinduizma. Sve ove tekstove su „vidjeli“ mudraci i prenijeli ih ljudima. Smatra se da su najstariji vedski tekstovi nastajali prije 1500. pr. Kr., a najmlađi vjerojatno do V. st. pr. Kr.; oni ujedno čine i osnovu *vedizma*, najstarijeg oblika indijske brahmanističke religije.⁵

Vede se dijele na četiri grupe.

1. Rigveda ili Rgveda (sanskrt: ṛgveda, ṛc - "pohvala, stih" i veda - "znanje") je zbirka himni. Rgveda je jedan od najstarijih vjerskih tekstova na svijetu.
2. Yajurveda (sanskrt: yajurveda, yajus - "žrtva" + veda - "znanje") je knjiga koja sadrži žrtvene formule koje su važne za obavljanje rituala vedskog perioda.
3. Samaveda (sanskrt: sāmaveda, saman – „himna u stihovima“ i veda - "znanje") služi kao knjiga pjesama za svećenike.
4. Atharvaveda, posljednja od četiri Vede, se uglavnom sastoji od magijskih tekstova i čarolija, ali tu i tamo pronalazimo kozmološke himne koje prethode Upanišadama. (Zaehner, 1996).

Upanišade (sanskrt: upaniśad - „sjediti do učiteljevih nogu“) se smatraju dijelom Veda i potječu otprilike iz 6. stoljeća pr.Kr. Njemački filozof Arthur Schopenhauer je rekao da su mu Upanišade bile utjeha u životu i da će mu biti utjeha i u smrti.

„To su indijski tekstovi filozofskog ili vjersko-spekulativnoga sadržaja, često pjesničkoga izraza, koji pripadaju kraju vedske objave pa se nazivaju i vedānta (sanskrtski: kraj Vede). Sadrže metafizička, psihološka i filozofska naučavanja koja spoznaju o najvišem bitku, o pravoj prirodi čovjeka i najdubljim istinama svijeta stavljaju iznad obreda kakav zastupa prethodna vedska tradicija i kakav prikazuju brāhmaṇe. Smisao je naziva upaniśadi sadržan u načinu na koji učitelj odabranoga učenika, koji mu u povjerljivu razgovoru sjedi do

⁵ Veda. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pribavljeno 20.6.2019. sa <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64053>

nogu, upućuje u nauk. Otuda potječe i tumačenje upanišadi kao tajnoga nauka, pa se nazivaju i rahasya (tajna, skrovitost).“⁶

U smriti tekstove se ubrajaju Dharmaśāstra i epovi Mahābhārata i Rāmāyaṇa.

Dharmaśāstra su tekstovi koji su zapravo zapisi o društvenim obredima i odnosima među hinduistima. Oni podupiru kaste i u njima se nalaze zakoni i dužnosti koje se odnose na čistoću. Nastali su negdje između 6. i 3. stoljeća pr.Kr. (Kemp, 2015:36).

Mahābhārata i Rāmāyaṇa dva su sanskrska epa Indije. Mahābhārata opisuje u 100 000 *úloka* (staroindijskih epski stih) borbu unutar plemena Bharata. Njezin je dio i “Bhagavadgita” (“Pjesma uzvišenog”), jedan od najčitanijih staroindijskih tekstova koji govori o bitnim pitanjima pojedinca i društva.⁷ Bhagavad Gita prikazuje razgovor između Krišne i ratnika Arjune na bojištu Kurukshetre.

Ramayana je mit o tome kako je Rama uklonjen s prijestolja, a njegova žena Sita oteta.

Fotografija 2: Bitka na Kurukshetri (preuzeto 31.svibnja 2019.)

URL: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Mahabharata#/media/File:Kurukshetra.jpg>

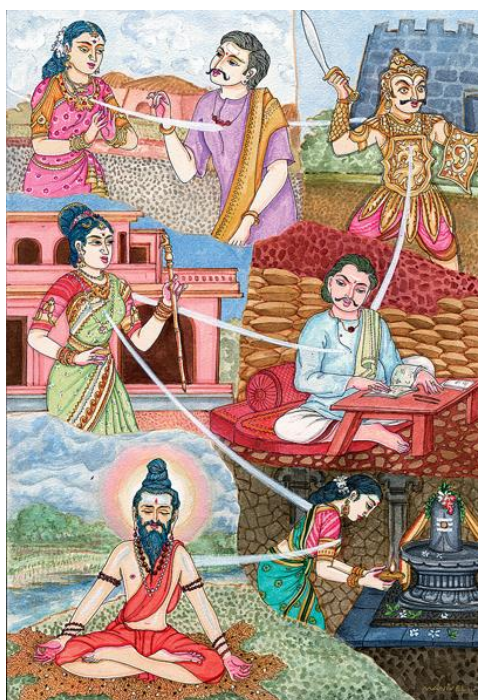
⁶ Upaniśadi. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pribavljeno 20.6.2019. sa <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63263>

⁷ Indijska književnost. Proleksis enciklopedija. Pribavljeno 20.6.2019., sa <http://proleksis.lzmk.hr/4854/>

2.2. Reinkarnacija

Oni koji zagovaraju reinkarnaciju govore o tome da smo ovo tijelo, koje je kao vozilo za dušu, dobili u skladu s našim djelatnostima iz prošlog života. Ovakav zakon koji uređuje pravdu u svemiru na sanskrtu se naziva karma – zakon univerzalne pravde. Reinkarnacija stoga može biti promatrana kao žetva plodova nečijih djelovanja iz prošlih života. Loša djelovanja donose loše tijelo, siromaštvo, nesreću, patnju, bolesti, rođenje u siromašnim zemljama gdje vlada glad, itd. Dobra djelovanja donose lijepa tijela, bogatstvo, zdravlje, itd.⁸

Hinduisti smatraju kako je reinkarnacija neizbježna, ali čovjek se ne mora uvijek reinkarnirati u čovjeka. On se može ponovno roditi i kao životinja, biljka, stijena. Ako čovjek želi prijeći u višu kastu mora se dobro potruditi za to.⁹

Fotografija 3: Prikaz reinkarnacije (preuzeto 3. lipnja 2019.)

URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Reincarnation_AS.jpg

⁸ Đurđević, K. Što određuje koje tijelo dobivamo?. Pribavljeno 20.6.2019. sa <https://atma.hr/reinkarnacija-sto-odredjuje-koje-tijelo-dobivamo/>

⁹ Majdandžić-Gladić, S. Hinduizam. Pribavljeno 20.6.2019. sa <https://www.vjeraidjela.com/hinduizam/>

2.3. Kaste

Kasta je strogo zatvorena društvena ili vjerska skupina koju karakteriziraju isključivost njezina društvena položaja, postojana izoliranost prema drugim društvenim skupinama, čvrsto naznačena prava i dužnosti njezinih pripadnika te oštre sankcije prema pojedincima koji ne ispunjavaju unutrašnje norme i običaje. Očuvanje povlaštenoga položaja viših ili prisiljavanje na pokornost nižih kasti obilježje je svakoga kastinskoga sustava.¹⁰

Hinduisti dijele društvo na 5 kasti.

1. Brahmani su svećenici koji su zaduženi za vođenje obreda i nalaze se na vrhu hijerarhijske ljestvice.
2. Kšatrije su ratnici i vladarske obitelji
3. Vajšije su poljodjelci, obrtnici, trgovci i sl.
4. Šudre su bili porobljeni Dravidi koji su obavljali fizičke poslove, radnici.
5. Parije se još nazivaju i nedodirljivi, oni su radili najteže i najprljavije poslove. Oni su štavitelji kože, čiste WC-e, smetlari su.

Pripadnost kasti određuje se rođenjem. Pripadnici određene kaste žene se samo unutar te kaste. Čovjek nije jednak drugom čovjeku. Prava i dužnosti jedne osobe nisu automatski prava i dužnosti neke druge osobe (Staguhn, 2004:18).

¹⁰ Kasta. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pribavljeno 22.6.2019. sa <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30745>

3. REFORMACIJA HINDUIZMA

Hinduizam je religija koja od svojih najranijih početaka pokazuje duboko poštovanje prema ostalim religijama. U povijesti Indije uglavnom nema spomena religijskih borbi. Ramakrišna je jednom prilikom rekao:

„Mi se svi pozivamo na istoga Boga. Ne smije biti ljubomore ni zlobe. Neki kažu da je Bog bezličan, a neki da Bog ima oblike. Kažem, neka netko meditira o Bogu s oblikom, ako vjeruje u oblik, a neka drugi, ako ne vjeruje u bilo koji oblik, meditira o bezličnom Božanstvu. Ono što želim reći je da dogmatizam nije dobar. Nije dobro vjerovati da je samo moja religija prava, a da su druge religije lažne.“ (Nikhilananda, 2012:146).

3.1. Indija do 18. stoljeća

Između 8. i 12. stoljeća u Indiju prodiru muslimanski osvajači iz Arabije i zapadne Azije. Sultani koji su u to vrijeme vladali dijelovima Indije bili su smješteni u Delhiju. Mnogi od tih vladara nisu bili tolerantni prema drugim religijskim zajednicama. Prema Pelešu 1989., prve džamije podignute su na indijskom tlu. Kao građa služile su ruševine razorenih indijskih hramova (Peleš, 1989:397). Muslimani koji su došli u Indiju pokušali su preobratiti Indijce na islam. To su činili na dva načina. Prvi muslimani su širenje islama vidjeli kao svetu zadaću i to su radili mirnim putem. No, ipak se vjeruje kako se većina preobraćenog stanovništva Indije preobratiła mačem, tj. muslimanski su osvajači dali Indijcima mogućnost izbora između smrti i islama.

I kršćani su također po dolasku u Indiju htjeli preobratiti Indijce na svoju vjeru. Većina Indijaca koji su prihvatili kršćanstvo učinili su to putem misionara koji su stigli u Indiju u 15.st. Kada je Ram Mohan Roy 1828. godine utemeljio svoje teističko društvo bilo je to kako bi obnovili i reformirali hinduizam po uzoru na kršćanstvo. Gerhard Staguhn u svojoj knjizi *Religije svijeta* kaže: *„Već su se u prvim stoljećima kršćanstva na jugu Indije formirale kršćanske zajednice, ali su ostale zatvorene u sebi. Stoga se s određenim pravom može tvrditi da je moderna zapadna kultura bila pravi pokretač obnove hinduizma.“* (Staguhn, 2004:36). Promatrajući vjerske prakse drugih religija hinduisti su po prvi put uočili neke nedostatke u

svojoj religiji koji su bili usko povezani s etikom i praznovjerjem. Tek tada se hinduizam počinje mijenjati i reformirati (Staguhn, 2004:36).

Vladavina posljednjeg muslimanskog vladara u Indiji završila je u 18 st., a na vlast su stupile britanske snage, i to najprije u obliku Istočnoindijske kompanije, a poslije pod okriljem britanskog kraljevskog dvora. Hinduistički običaji, koji su u to vrijeme intervencije zapravo bili osamljeni poput otočića, tada su aktivno podlijegali britanskoj, odnosno utjecajnijoj kršćanskoj prisutnosti. (Warrier, 2009:139)

U 17. stoljeću europske zemlje su osnovale Istočnoindijske kompanije koje su trgovale sa Indijom. Engleska Istočnoindijska kompanija uspostavila je utvrđene trgovačke postaje u Madrasu, Bombayu, Calcutti te počela trgovati tekstilom. Englezi su tu kompaniju iskoristili za vladanje Indijom, stvarajući saveze s lokalnim prinčevima i istiskujući francuske koloniste.¹¹

3.2. Indija od 18. do 20. stoljeća

Promatrajući povijest Indije, možemo uočiti kako je društvena struktura Indije bila izvan odrednica modernosti dok nije došla u doticaj sa Zapadom. Nakon sučeljavanja s Islamom, došlo je do sinteze hinduističke i islamske tradicije, što je na kraju dovelo do jačanja hinduističke tradicije. Prije doticaja sa Zapadom, promjene u kulturnoj tradiciji hinduizma bile su ograničene na sanskrtizaciju.¹² (Čičak-Chand, 2008:168)

Krajem 18. stoljeća Britanska Istočnoindijska kompanija je uspostavila carstvo utemeljeno na trima „prijestolnicama“ u Bombayu, Madrasu i Bengalu. Od 1850. ta je kompanija vladala gotovo trima petinama Indije, a ostatkom su vladali lokalni prinčevi koji su bili podređeni Britancima.“¹³

Britanska je vladavina, narušivši dotadašnje obrasce društvenog poretka i podjele moći, izazvala, između ostaloga, sveopće kulturno i ekonomsko zaostajanje indijskih

¹¹ Povijest Indije. Istočnoindijske kompanije. Pribavljeno 27.6.2019. sa <https://sites.google.com/site/indijalrn/povijest>

¹² Sanskrtizacija se odnosila na uspon niže kaste u status više kaste zbog uspjeha na vojnom ili gospodarskom planu, kroz politička povezivanja ili putem preuzimanja obreda i običaja više kaste u regiji uz istodobno napuštanje nekih vlastitih. (Čičak-Chand, 2008:168)

¹³ Povijest Indije. Britanska Indija. Pribavljeno 27.6.2019. sa <https://sites.google.com/site/indijalrn/povijest>

muslimana, dotad vladajuće manjine Indije. Naprotiv, brahmani, najviša kasta u hinduizmu, kao pripadnici najobrazovanijeg sloja indijskoga stanovništva (ali i pripadnici drugih viših kasta), spremno su se odazvali mogućnostima koje je pružalo zapadnjačko obrazovanje te uskoro u većem broju ušli u vladine službe, profesije i politiku. (Čičak-Chand, 2008:169)

U razdoblju od 1857. do 1858. došlo je do pobune indijskih trupa u britanskoj kolonijalnoj vojsci jer Britanci nisu poštovali indijske običaje i vjere.¹⁴ Posljednjih dana britanske kolonijalne vladavine u Indiji (koja se okončala 1948.) pojavile su se razne hinduističke reforme koje su oblikovale indijski nacionalizam. Aurobindo, Tilak, Ramakrišna i Gandhi bili su rani reformatori, nakon kojih su došli Ram Mohan Roy, Dayananda Saraswati i Vivekananda. Svi su oni pokušali prilagoditi hinduizam modernim vremenima, bilo putem pragmatičnih promjena, za kojima je nastala potreba nakon odlaska Britanaca i rođenja suvremene države Indije, bilo pozivanjem na povratak drevnim tradicijama vedizma. (Kemp, 2015:35).

Reformatori su smatrali da neki od tradicionalnih obreda i vjerovanja zapravo samo zatupljuju narod i sprječavaju Indiju u napredovanju i modernizaciji. Neke od stvari koje su reformatori osporavali su idolopoklonstvo, obred *satī*, sklapanje dječjih brakova i dr. Neki od tih reformatora su rješenje za društvene, vjerske i kulturne probleme vidjeli u obrazovanju pa su shodno tome osnivali škole diljem Indije. Drugi su pak istraživali različite religije i promovirali jedinstvo svih religija i toleranciju među različitim religioznim skupinama. Ono što su reformatori željeli učiniti bilo je promijeniti svakodnevnicu u životima stanovnika Indije. Njihove reforme su bile odlučujući trenutak u povijesti Indije.

¹⁴ Povijest Indije. Indijska pobuna. Pribavljeno 27.6.2019. sa <https://sites.google.com/site/indijalrn/povijest>

4. RAM MOHAN ROY

Fotografija 4: Portret Rama Mohana Roya (preuzeto 3. lipnja 2019.)

URL:<https://www.thehindu.com/news/national/from-the-archives-modernity-of-ram-mohan-roy/article18523830.ece>)

Ram Mohan Roy¹⁵ se smatra jednim od prvih reformatora hinduizma. On je bio osoba slobodnog duha. Također ga smatraju i „ocem moderne Indije“. Taj naziv je u potpunosti opravdan uzmemo li u obzir da je on u Indiji pokrenuo i izvršio mnoge religijske, političke i socijalne reforme te na taj način Indiju uveo u moderno doba (Hrkač Pavlaković, 2013:2).

Ram Mohan Roy je rođen u brahmanskoj obitelji, ali je odbacio svoju vlastitu kastu i počeo živjeti izvan nje. Smatrao je da se čovjek ne može roditi manje ili više važan od nekog drugog čovjeka. „*Smatrao je da superiornost ili inferiornost čovjeka ovisi o njegovim vlastitim zaslugama, a ne o slučajnosti rođenja.*“ (Collet, 1914:Ivii). Zalagao se za napredak indijskog naroda kroz ukidanje idolopoklonstva, poligamije i sl. Zalagao se i za ukidanje spaljivanja udovica - *satī*, mogućnost njihove nove udaje i za ukidanje dječjih brakova. Lijek

¹⁵ Njegovo se ime u literaturi može pronaći u više inačica - Ram Mohana Raya, Ram Mohan, Rammohan, Ram Mohun te Rammohun.

za sve loše u Indiji i hinduizmu vidio je u otvaranju škola i obrazovanju pripadnika svih kasti. Također se zalagao i za školovanje žena. On je svoje reforme u hinduizmu temeljio na kršćanskom moralu i ideji unitarijanizma¹⁶. Ram Mohan Roy je i sam kao dijete bio oženjen i to tri puta. Brak s prvom suprugom je sklopljen dok je bio još dječak. Nakon što je ona umrla, otac ga je oženio još dva puta kada je imao samo devet godina. Jedno vrijeme je bio i službenik u Istočnoindijskoj kompaniji. (Hrkač Pavlaković, 2013:7).

Iz svega ovoga možemo zaključiti kako je Ram Mohan Roy jako dobro shvaćao problem u koji je Indijski narod doveo ortodoksni hinduizam. Ljudi su imali skućene poglede na svijet. Živjeli su u društvu u kojem su hijerarhija i njeno poštivanje bili iznad svega. Žene nisu imale pravo glasa, kada bi im muževi umrli bile bi žive spaljivane zajedno s njima. Djeca koja su tek počela živjeti bila su primorana sklapati brakove. Roy je bio jedan od prvih ljudi koji je prestao slijepo slijediti tradiciju i odlučio nešto promijeniti. Svim snagama se zalagao za to da indijski narod izvede na pravi put. Put na kojem više nema netolerancije i gdje su svi ljudi isti i jednako vrijedni. Pokušao je ujediniti indijski narod i vratiti mu dostojanstvo. Roy je poštivao sve religije. Svaku religiju je gledao na isti način, u svakoj je religiji pokušavao naći nešto dobro i vrijedno čime bi mogao poboljšati svoju religiju.

Godine 1818. Roy podnosi peticiju za zabranu izvođenja obreda sati guverneru Lordu Hastingsu. Roy je smatra da je ta praksa nečovječna i rekao je: *“Najviše žalim što unatoč tome što vidite da su žene izložene svakoj vrsti boli i patnje, u vama nema nimalo suosjećanja koje bi ih moglo poštediti da budu nasilno privezane i spaljene na smrt.”* (Collet, 1914:55).

Ram Mohan Roy je pokušao shvatiti i ostale religije. U svom djelu *Dar teistima* pisao je o vjerovanjima koja su dio različitih religija (Banerjea, 1982:7). Pisao je i o problemima unutar religije kao što su vjerski ratovi, idolopoklonstvo i dr. 1828. u Calcutti je pokrenuo pokret pod nazivom Brahmo samaj (Brāhmo samāj, sanskrt: božja zajednica). Cijeli pokret se temelji na Upanišadama koje je Ram Mohan Roy proučavao, prevodio i komentirao. Ram Mohan Roy se borio za ukidanje kastinskog sustava i odbacivao je neke od hinduističkih obreda. Također nije priznavao ni inkarnaciju i ponovno rođenje. On je u hinduizam pokušavao uklopiti elemente drugih religija kao što su parsizam¹⁷, islam, a osobito kršćanstvo.

¹⁶ **Unitarijanizam** je kroz povijest označavao sva ona vjerovanja u jedinstvenost Boga, koja su bila protivna tradicionalnom kršćanskom vjerovanju u Trojstvo (Otac, Sin i Sveti Duh). Pribavljeno 25.6.2019., sa <https://howlingpixel.com/i-bs/Unitarijanizam>

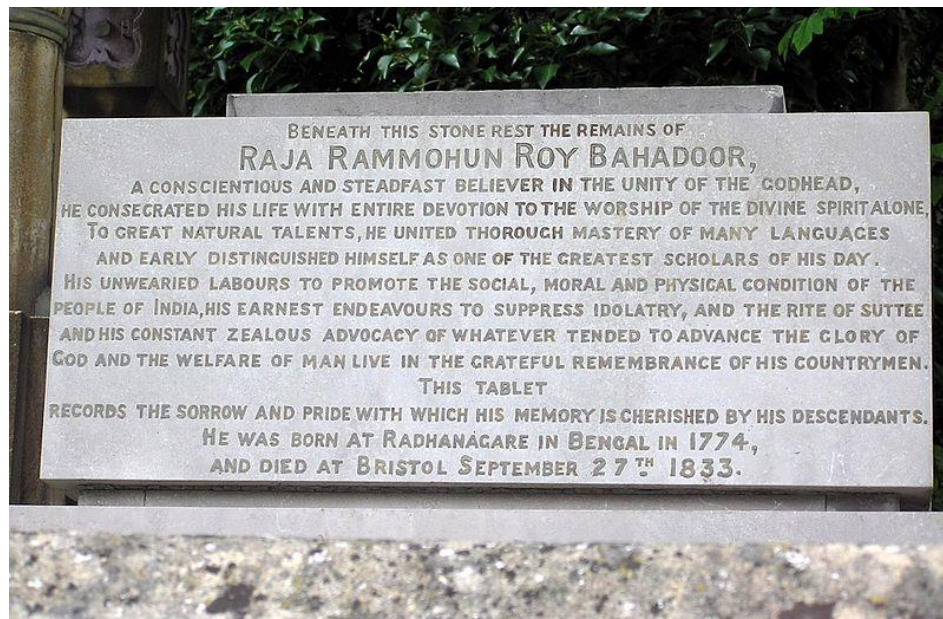
¹⁷ **parsizam** (prema Parsi), religija iranske etničke zajednice u zapadnoj Indiji, suvremenih sljedbenika drevne iranske religije. (Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pribavljeno 25.6.2019. sa)

William Adam u svome pismu dr. Tuckermanu iz 1826. o Royevu odnosu prema hinduizmu i kršćanstvu kaže: „...*mislim da bi najbliže istini bilo da je i kršćanin i hinduist – kršćanin s kršćanima, a hinduist s hinduistima.*“ (Collet, 1914:122).

Većina reformi za koje se Roy zalagao su provedene. On je predstavljao sav narod Indije. I nakon njega su mnogi nastavili njegovim stopama. „*Rammohun je bio predstavnik svih ljudi, a ne klase kojoj je pripadao. Mnoge reforme koje je on zagovarao već su provedene, a politički vođe današnjice još uvijek razrađuju programe koje je on odredio.*“ (Collet, 1914:iii)

Ram Mohan Roy je bio prvi koji je skupio hrabrost i usudio se progovoriti i okrutnosti i nečovječnosti nekih hinduističkih obreda i rituala. On je odlučio stati na kraj nekima od najgnjusnijih oblika religijske prakse koji ne samo da nisu bili moralni i ljudski, nego su i odnosili živote i oduzimali ljudima osnovna ljudska prava, pravo na život i pravo na dostojanstvo i sigurnost. Želio je izjednačiti prava muškaraca i žena i bez zadržke se borio protiv neznanja koje je u to vrijeme u Indiji bilo sveprisutno. Nije on samo reformirao hinduizam, on je mijenjao i ljudske živote i njihova stajališta. Učio je kako se treba odmaknuti od slijepe poslušnosti tradiciji i religiji, a pogotovo kada znamo da ono što tradicija i religija nalažu nije niti ispravno niti moralno. U knjizi *The English Works of Raja Rammohun Roy* o Royu piše: „*Rođen u vrijeme kada su se ljudi klanjali pred nogama Brahmana i drhtali pri samom poglesu na Engleze, kada su žene tretirane kao robovi, kada ljudi nisu znali što je to sloboda, kada je mrak neznanja i praznovjerja zamračio lice Bengala, Rammohun Roy je donio sjetlo s neba i učinio da slijepi vide, govorio je o slobodi i istinskoj muškosti moćnim glasom koji se nije čuo još od dana Buddhe, postavio se između potlačene hinduističke žene i njezinih tlačitelja i sam se borio za istinu, dok ga nitko od njegovih sunarodnjaka nije razumio.*“ (Ghose, ed., 1901:xii)

Ram Mohan Roy je umro 27. rujna 1833. u Bristolu. Pokopan je u Engleskoj na imanju u Stapleton Groveu.

Fotografija 5: Epitaf na grobu Rama Mohana Roya (preuzeto 3.lipnja 2019.)

URL:https://en.wikipedia.org/wiki/Ram_Mohan_Roy#/media/File:Epitaph_of_Raja_Rammohun_Roy_in_Arnos_Vale_Cemetery,_Bristol,_England.jpg

5. DAYANANDA SARASWATI

Fotografija 6: Dayananda Saraswati (preuzeto 3. lipnja 2019.)

URL: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ea/Dayananda_Saraswati.jpg

Dayyananda Sarasvati (Dayananda Saraswati) pravog imena Mul Shankar Tiwari rođen je 12. veljače 1824. godine u Tankari, a umro je 30. listopada 1883. u Ajmeru.

Nakon smrti sestre i ujaka od kolere Dayananda je počeo razmišljati o značenju života i smrti. U ranoj adolescenciji je bio zaručen ali je shvatio da brak i takav način života nisu za njega pa je pobjegao od kuće. Od 1845. do 1869. živio je kao lutajući asket. Tijekom toga vremena je odbacio sva zemaljska dobra i posvetio se traženju vjerske istine i prakticiranju yoge. Smatrao je da su svećenici „pokvarili“ hinduizam i izlaz iz toga je vidio u učenju Veda. On je putovao Indijom i raspravljao s učenjacima o hinduizmu i njegovim ritualima i obredima. Tražio je od vjernika da se okrenu Vedama i da poštuju i prate Vedski način života. Har Bilas Sarda je za Saraswatija rekao: *„On je snažno osuđivao idolopoklonstvo, kastinski sustav koji se temelji na rođenju, dječje brakove i sve prakse koje su dovele do propasti nacije. Držao je javna predavanja gdje god je išao, izazivao je Brahmane, koji su bili jedini*

čuvari religije, na vjersku raspravu kako bi prihvatili istinu koju je on poučavao ili ga uvjerili u istinu za koju su oni tvrdili da je posjeduju. “ (Sarda, 1946:x)

Saraswati je također kritički analizirao i vjerovanja drugih religija – kršćanstva, islama, židovstva, budizma i dr. Još jedna od posebnosti Saraswatija u odnosu na druge reformatore jest njegovo osuđivanje religijske prakse koja omogućava vjernicima da neka mjesta smatraju svetima. Za njega nisu postojala sveta mjesta. Nije vjerovao da od hodočašćenja na sveta mjesta ima ikakve vjerske koristi. Onaj tko vjeruje, može moliti bilo gdje. Isto tako odbacivao je i mogućnost da su neki dani svetiji od drugih. Za njega su svi dani bili obični dani, a ne dani posvećeni nekom svecu. Nije vjerovao u duhove, mantre, kupanje u takozvanim svetim rijekama, jezerima i sl. U svojoj knjizi *Sathyarth Prakash* oštro se obrušio i na praznovjerja koja su bila sastavni dio hinduističke prakse.

„They should also counsel then against all things that lead to superstition, and are opposed to true religion and science, so that they may never give credence to such imaginary things as ghosts (Bhuts) and spirits (Preta).“ - Sathyarth Prakash

„Trebali bi se tada također savjetovati i oko svih stvari koje vode do praznovjerja i koje su oprečne istinskoj religiji i znanosti, tako da nikada ne povjeruju imaginarnim stvarima kao što su duhovi.“

Dayananda Saraswati je 1875. godine u Bombayu utemeljio nacionalističku vjersku organizaciju pod nazivom Arya Samaj. Oni su se u svojem radu oslanjali na svete knjige hinduizma Vede. Smatrali su ih knjigama koje u sebi sadrže sva ona znanja koja su potrebna čovječanstvu. Oni su vjerovali da je indijsko društvo predodređeno da bude drugačije nego što je to navedeno u svetim knjigama hinduizma. Kao i Ram Mohan Roy i Saraswati i njegova organizacija su se protivili idolopoklonstvu i podržavali su ideju obrazovanja za sve. Osnivali su škole u Indiji. Oni su se borili i za ravnopravnost muškaraca i žena. Smatrali su da su svi ljudi jednaki i da kao takvi imaju ista prava. Zalagali su se za to da se školovanje omogući i ženama i „nedodirljivima“. ¹⁸ Željeli su otvoriti indijsko društvo vanjskim utjecajima. Učiniti ga tolerantnijim i pravednijim. Sve to je bilo zato ako bi se poboljšao položaj cijelokupnog stanovništva u Indiji. Har Bilas Sarda ga je čak nazvao i ljubiteljem čovječanstva.

„Dayanand je imao nježno srce. Bio je pun sažaljenja za ljude oko sebe, koji su vodili bijedne i jadne živote. Nevolje ljudi, njihovo krajnje siromaštvo i njihova bespomoćnost zbog

¹⁸ Arya Samaj. Pribavljeno 27.6.2019. sa <http://adaniel.tripod.com/aryasamaj.htm>

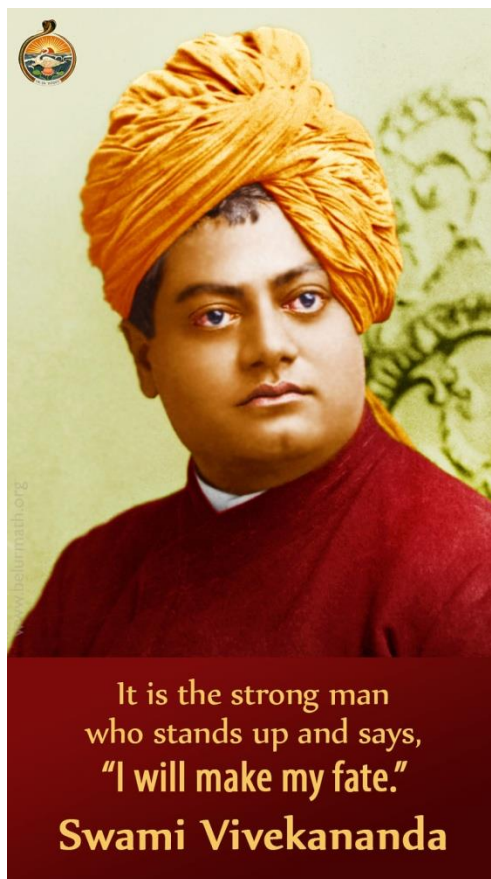
podvrgavanja stranoj vladavini i svećeničkoj dominaciji, prouzročili su mu bol i učinili ga jadnim. Cijeli je svoj život, svoje vrijeme i svoju energiju posvetio poboljšanju njihovih života. Nije razmišljao o vlastitoj udobnosti ili osobnom blagostanju.“ (Sarda, 1946:liv).

Način na koji su to htjeli postići nije bio modernizacija Indije ili pretvaranje indije u zapadnjačku, već su zagovarali povratak Vedama. Željeli su „pročistiti“ hinduizam fokusirajući se na čistoću u vedskim učenjima. Htjeli su nizom društvenih i vjerskih reformi razviti hinduistički ponos među hinduistima. S obzirom na to da su se fokusirali samo na hinduističku religiju privukli su samo hinduiste u Indiji. Upravo su ideje Dayananda Saraswatija i njegove organizacije u kasnijoj povijesti bile poticaj nekim indijskim nacionalnim vođama te su potaknule osnivanje nekih nacionalističkih stranaka.¹⁹

Saraswati je proučavao i druge religije. Islam je vidio kao religiju koja izaziva ratove i nemoral i pitao se ima li islam ikakve veze s Bogom. Pitao se kakav je to Bog koji mrzi nevjernike i dopušta ubijanje nevinih. Kritički se osvrnuo i na kršćanstvo. On iz priče o Adamu i Evi izvodi zaključak da je Bog ništa drugo nego ljubomoran jer su Adam i Eva pojeli jabuku sa stabla života i tako postali ravnopravni s njim. Također je odbijao i tvrdnju da je Marija bila djevica. Svoje stajalište je branio govoreći da je takvo nešto protivno zakonima prirode. Također je odbijao i kršćansku praksu nošenja krunica i hodočašća. Bio je i protiv religijske hijerarhije. Proučavajući Bibliju zaključio je kako ona obiluje pričama koje su nemoralne, koje hvale okrutnost i potiču na grijeh (Jordens, 1978:267).

¹⁹ Arya Samaj. pribavljeno 27.6.2019. sa <http://adaniel.tripod.com/aryasamaj.htm>

6. SWAMI VIVEKANANDA

Fotografija 7: Swami Vivekananda (preuzeto 3. lipnja 2019.)

URL: https://farm5.staticflickr.com/4692/25677855188_0c70a3ec17_h.jpg

Swami Vivekananda, rođen kao Narendranath Data, bio je indijski redovnik, učenik indijskog sveca Ramakrišne. Rođen je 12. siječnja 1863 u Calcutti, a umro je 4. srpnja 1902. u Bengal. On je bio zaslužan za upoznavanje Zapada s učenjima Vedante i s yogom.

Godine 1893. Swami je na međunarodnom religijskom kongresu u Chicagu predstavljao hinduizam. Govor je započeo riječima: „Braćo i sestre iz Amerike...“. (Prilog 1.) On je Indiju prikazao kao tolerantno društvo koje dopušta sektama da žive u simbiozi sa hinduizmom te kao društvo koje prihvaća i poštuje druge religije. Vivekananda je smatrao da se sve te religije na kraju mole istom Bogu. Nakon uspješno održanog govora u Americi

vratio se u Indiju i osnovao pokret Ramakrišne. On je kao i Saraswati htio potaknuti i razviti ponos u Indijcima. Htio je da se ponose svojom kulturom, svojom religijom.²⁰

Cilj pokreta Ramakrišne je zapravo bio služenje siromašnom stanovništvu Indije. Pokret Ramakrišne kao organizacija je nastojao stanovništvu Indije osigurati određene društveno korisne aktivnosti i usluge. Osnivali su i vodili škole i bolnice i održavali su seminare i radionice na kojima su promovirali učenja i načela Vedante. Vivekananda je duboko razmišljao o podijeljenosti i siromaštvu naroda. Razlog za to je vidio u udaljavanju dviju najvećih vjera na području Indije, hinduizma i budizma. On je bio mišljenja da hinduizam ne može živjeti bez budizma i obrnuto, nema budizma bez hinduizma. „*Hinduizam ne može živjeti bez budizma, niti budizam bez hinduizma. Tada shvaćamo ono što nam je pokazalo razdvajanje, a to je da budisti ne mogu opstati bez znanja i filozofije Brahmana, a Brahmani ne mogu opstati bez ljubavi budista. Ovo razdvajanje između budista i hinduista je razlog pada Indije. Zato je Indija naseljena sa tristo milijuna prosjaka, i zato je Indija zadnjih tisuću godina rob osvajačima.*“ (Vivekananda, 1994:22). Za njega je budizam ispunjenje hinduizma.

Swami Vivekananda je vjerovao u jedno Vrhovno Biće, ali on za razliku od Roya i Saraswatija nije odbacivao idolopoklonstvo. Za njega je idolopoklonstvo bilo samo način različitog dosezanja do toga Vrhovnog Bića.

Vivekananda je bio suosjećajan. Tijekom svojih putovanja Indijom primijetio je patnje i siromaštvo ljudi. Organizirao je besplatne sate učenja Vedante i prakticiranja yoge. On je prilagodio tradicionalne hinduističke ideje i religioznost tako da one zadovoljavaju potrebe Zapadnjaka. Smatrao je da promjene ne možemo postići samo sjedeći i moleći se, već moramo ustati i učiniti nešto. Sva Vivekanandina učenja i ideje odisali su nacionalizmom. On je bio jedan od najvećih predstavnika Neo-Vedante.²¹

Vivekanandina religioznost nije se temeljila samo na filozofiji Vedante već i na duhovnom učenju Ramakrišne. On je smatrao kako je glavni cilj religije postizanje slobode duše. Njegova najveća želja jest bila da se njegovi sunarodnjaci probude i da se potrudе kako bi postigli najveću dobrobit za sebe i svoju zemlju.

²⁰ Swami Vivekananda and the Ramakrishna Movement. Pribavljeno 27.6.2019. sa <http://adaniel.tripod.com/ramakrishna.htm>

²¹ Također se još naziva i Hinduistički modernizam, neohinduizam, globalni hinduizam i hinduistički univerzalizam. To su sve nazivi za razdoblje hinduizma u 19. st. Pojam je osmislio Paul Hacker, radi lakšega razlikovanja tradicionalnog hinduizma i modernog hinduizma.

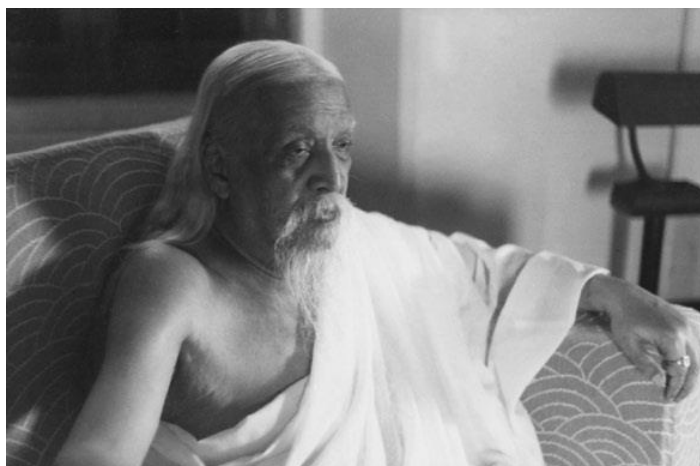
Upravo je Vivekananda bio reformator koji je cijelom svijetu predstavio hinduizam kao religiju i koji je svoj narod naučio kako mogu prijeći preko svih razlika i to samo uz osjećaj bratstva. On je prvi reformator koji je hinduističke tekstove, obrede, rituale i religiozne prakse približio narodima Zapada. On je bio ključna osoba u prekidanju indijske izolacije od ostatka poznatog svijeta.

Fotografija 8: Statua Swamija Vivekanande u Mumbaiju (preuzeto 3. rujna 2019.)

URL:[https://en.wikipedia.org/wiki/File:Statue_of_Swami_Vivekananda_\(near_Gateway_of_India\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/File:Statue_of_Swami_Vivekananda_(near_Gateway_of_India).jpg)

7. SRI AUROBINDO

Fotografija 9: Sri Aurobindo (fotografija je preuzeta iz knjige: Aurobindo, S. (2005). *The Life Divine*. Pondicherry: Sri Aurobindo Ashram Publication Department, Sri Aurobindo Ashram Press.)

URL: <https://www.holybooks.com/wp-content/uploads/21-22TheLifeDivine.pdf>

Sri Aurobindo, pravog imena Aurobindo Ghose bio je indijski filozof, guru, yogi, nacionalist i pjesnik. Rođen je 15. kolovoza 1872. godine u Calcutti, a umro je 5. prosinca 1950. u Pondicherryju. Studirao je u Cambridgeu, u Engleskoj. Također je bio i pripadnik indijskog pokreta neovisnosti i oslobođenja od britanske vlasti. Bio je i uhićen zbog bombaških napada protiv britanske vlasti u Indiji. No morali su ga pustiti jer nisu imali dovoljno dokaza da ga optuže. Aurobindo je proučavao studije o pobunama i revolucijama u srednjovjekovnoj Francuskoj i pobunama u Americi i Italiji.

Javno se prikazivao kao osoba koja sve sporove želi riješiti pasivnim otporom, ali privatno se pripremao za otvoreni revolt ukoliko pasivni otpor ne uspije. (Aurobindo, 2006:71)

Nakon boravka u zatvoru Aurobindo je promijenio svoja razmišljanja i s političkog djelovanja prešao je na duhovno djelovanje. Godine 1910. se povukao iz politike. Pokrenuo je i duhovni časopis *Arya*. (Prilog 2.)

Aurobindo je smatrao da cijeli svijet može evoluirati i da će na tom novom, razvijenom svijetu živjeti vrste koje su daleko iznad naše ljudske vrste. Svoj stav je branio

činjenicom da je i naša ljudska vrsta na isti način nastala nakon životinjskih vrsta. Ta filozofija je bila svrha njegove Integralne Yoge.

Također se osvnuo i na darwinizam. Darwinizam po njegovu mišljenju objašnjava evoluciju materije u život, ali ne daje razlog za tu evoluciju. Za njega je evolucija postupak koji ima razlog i svrhu.

„Govorimo o evoluciji života u materiji, evoluciji uma u materiji; ali evolucija je riječ koja samo navodi pojavu bez objašnjenja. Jer izgleda da nema razloga zašto bi se život trebao razvijati iz materijalnih elemenata ili um iz živog oblika, osim ako prihvatimo Vedantsko rješenje da je život već uključen u materiju i um u život jer je u suštini materija oblik prikrivenog života, života zastrte svijesti.“ (Aurobindo, 2005:5)

U centru njegova razmišljanja je *Supermind*²². Supermind je za njega moć koja omogućuje stvaranje. To je znanje koje ima sadrži integralnu istinu. On nam omogućava da se izdignemo izvan svoje ograničene mentalnosti i razumijemo skrivene istine (Aurobindo, 2005:9).

U svome religioznom radu se oslanjao na Upanišade i Bhagavad GITU. U svojim radovima je često citirao Vede, Upanišade i Bhagavad GITU. Za njega je hinduizam vjera koja prikuplja utjecaje sa svih strana i polako ih stapa u jednu cjelinu. To je vjera koja može bilo što pretvoriti u hranu za duh.

„Unutarnje načelo hinduizma, najtolerantnijeg religijskog sustava, nije ekskluzivno kao religijski duh kršćanstva ili islama. Hinduizam je koliko god je mogao, bez da izgubi svoju vlastitu moć i zakon postojanja, asimilirao i usvojio elemente sa svih strana.“ (Aurobindo 1997:133).

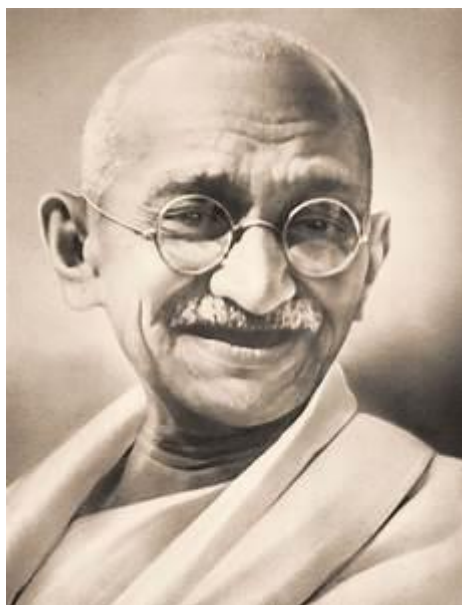
Prema Aurobindu Indija se u 19. stoljeću nije obnovila i emancipirala onako kako je trebala, jer je u svoj toj želji da se nešto promijeni usvojila zapadnjačke karakteristike, a zaboravila na duhovnost i tradiciju koji su oduvijek bili vitalan dio Indije i njenih stanovnika. Prihvatili su zapadnjačku industrijalizaciju, njihove ideje, strojeve i u tom procesu prihvatanja tuđega uništili su ono svoje što su oduvijek imali. Stanovništvo je zbog industrijalizacije osiromašilo, mali obrti su nestajali.

²² Supermind je u Aurobindovoj filozofiji dinamična manifestacija Absoluta između duhovnog i manifestiranog svijeta, koja omogućuje transformaciju običnog bića u božansko biće.

„Indija u 19. stoljeću teži političkoj emancipaciji, društvenoj obnovi, vjerskoj viziji i ponovnom rođenju, ali to ne uspijeva jer je usvojila zapadnjačke motive i ignorirala duh, povijest i sudbinu naše rase...” (Aurobindo, 1998:4)

Aurobindo je imao i malo drugačije mišljenje o kastama. On je smatrao da kastinski sustav nikada nije bio niti će biti iznad duše i uma.

8. MAHATMA GANDHI

Fotografija 10: Mahatma Gandhi (fotografija je preuzeta 3. lipnja 2019.)

URL:

<https://tse3.mm.bing.net/th?id=OIP.wRkcqVXqfz8n26gQodbEYwHaJp&pid=Api&P=0&w=300&h=300>)

Mohandas Karamchand Gandhi je bio indijski vođa nacije koji se rodio 2. listopada 1869. godine u New Delhiju, a umro je 30. siječnja 1948. Bio je indijski političar koji se zalagao za rješavanje svih sukoba i problema nenasiljem. Gandhi je bio protiv sklapanja dječjih brakova.

„Koliko god ja želio da ovo poglavlje ne bude napisano, znam da ću morati progutati mnogo gorkih riječi tijekom te naracije. A ja ne mogu drugačije, ako tvrdim da sam štovatelj istine. Moja bolna dužnost je ovdje zabilježiti svoj brak kada sam imao trinaest godina. Kada gledam mladiće koji su pod mojom brigom i koji su iste dobi kao i ja tada, pomislim na svoj brak i sklon sam sažaliti se nad njima i čestitati im što su pobjegli od toga. Ne vidim nikakav moralni argument koji ide u prilog tako besmislenom ranom braku.“ (Gandhi, 2012:4)

Iz ovoga ulomka vidimo kakvo je Gandhijevo mišljenje o dječjim brakovima. On ne samo da smatra da su ti brakovi besmisleni i da ni u kojem slučaju nisu moralni već i sam izražava žaljenje što i on nije uspio izbjeći taj brak. Teško mu je i govoriti o svom iskustvu i

neodobrava praksu koja tjera djecu na sklapanje braka koji oni sami ni ne razumiju. Za djecu je taj brak samo jedna zabava.

„Ne mislim da mi je to značilo nešto više od mogućnosti nošenja dobre odjeće, udaranja bubnjeva i bogate večere...” (Gandhi, 2012:5)

I Gandhi je razvijao toleranciju za druge religije. Poštovao je druge religije, ali je očekivao i da se njegova religija poštuje. Nije bio nasilan, ali nije volio nasilje ni kod drugih ljudi. Sam je rekao da je uspio u to vrijeme razviti toleranciju za druge religije, osim za kršćanstvo. Kršćanstvo mu se nije sviđalo jer ti kršćani koji su propovijedali svoju vjeru nisu imali ni trunke razumijevanja i tolerancije za njegovu vjeru.

„Mnogo se stvari iskombiniralo kako bi se u mene usadila tolerancija prema drugim religijama. Samo je kršćanstvo u to vrijeme bilo iznimka. Razvio sam svojevrsno nezadovoljstvo tom religijom. A imao sam i dobar razlog. Tada su kršćanski misionari stajali u kutu u blizini srednje škole i vrijeđali hinduse i njihove bogove. to nisam mogao podnijeti.” (Gandhi, 2012:17)

Gandhi je studirao pravo u Londonu. Nakon što se vratio u Indiju pokušao je naći posao u struci, ali u tome jednostavno nije imao uspjeha. Nakon dvije godine uspio je naći posao u struci u jednoj indijskoj tvrtci koja je poslovala s Južnom Afrikom. Došavši tamo uvidio je koliko se gaze i nepoštuju prava indijskih imigranata u Africi. Upravo to je bio razlog zašto se Gandhi pridružio pokretu koji je tražio da se Indijcima priznaju osnovna ljudska prava. Zagovarao je pasivan otpor i nenasilje.²³ Nakon što se izborio za prava Indijaca u Africi vratio se kući u Indiju. Tamo je vidio kako britanska industrijalizacija šteti seljacima i uništava im male obrte pa je osnovao Swaraj²⁴ pokret koji se borio za ekonomski nezavisnost Indije. Indijci su mu dali ime Mahatma²⁵. Gandhi se posvetio i upoznavanju javnosti s pojmom općeg jedinstva. Njegova učenja su poticaj i inspiracija svima nama. Naučio je ne samo hinduiste, već i cijeli svijet da smo svi jednaki, i da je nenasilje najbolji i jedini odgovor za sve nedaće u životu.

Gandhi je shvatio da probleme može riješiti i razgovorom. Želio je spriječiti vjerske i nacionalne ratove, želio je osigurati prava Indijaca na dostojan život, ali ne mačem već

²³ Mahatma Gandhi. pribavljeno 27.6.2019. sa <http://adaniel.tripod.com/mahatma.htm>

²⁴ Swaraj – sanskrtski: samovladavina.

²⁵ Mahatma – sanskrtski: velika duša. Naziv koji je namijenjen samo za najveće mudrace.

riječima. Paul R. Fleischman je u svojoj knjizi *Cultivating Inner Peace* rekao kako je Gandhi pokušavao živjeti pridržavajući se pravila ispravnog govora.

„Gandhi je govorio od srca do srca. U običnoj interakciji, Gandhi je slijedio kodifikaciju ispravnog govora kako ga je učio Buddha, ne zato što je bio budist - nije bio - nego zato što je shvatio da ako želi živjeti život unutarnjeg mira, svaki od njegovih razgovora mora teći iz mira i u mir.“ (Fleischman, 2004:105).

9. ZAKLJUČAK

Svaka vjera je posebna na svoj način, no ono što im je svima zajedničko jest to da daju nadu ljudima. Bez obzira vjerovali mi u jednog Boga ili više njih, u neko Vrhovno Biće ili u neku višu Silu, svi mi više od svega želimo nadu da ne završava sve sa smrću. A religija zadovoljava upravo tu potrebu. Svaka religija je podložna promjenama i reformama. Pa tako i hinduizam. Ono što su reformatori hinduizma učinili kako bi poboljšali i vitalizirali svoju religiju ostalo je dio hinduizma sve do danas. Svaki od reformatora je htio reformirati hinduizam kako bi pomogao svojim sunarodnjacima. Društvene potrebe Indijaca su se s vremenom promijenile. No, kako bi se te potrebe mogle ispuniti trebalo se poraditi na promjeni dotadašnje društvene strukture. Društvo se trebalo odmaknuti od tradicije i okrenuti prema modernom vremenu. Reformatori su to uvidjeli i radili su na tome da to i naprave. Uspjeli su promijeniti okrutnu svakodnevicu žena u Indiji. Okrutni obred spaljivanja žena nakon što im muže umre bio je dio indijske povijesti – okrutan dio – ali svejedno se provodio. Danas se (uglavnom) više ne provodi. A za to su zaslužni upravo reformatori hinduizma koji su djelovali u 19. stoljeću. Oni su bili spremni žrtvovati svoje blagostanje kako bi pomogli svojim sunarodnjacima.

Željeli su ujediniti Indiju, modernizirati je i okrenuti je od tradicije koja je u većini slučajeva bila okrutna. Dječji brakovi, koji su bili ne samo nemoralni, već i krajnje nepotrebni su bili još jedan od razloga za reformacije. Svi su reformatori shvatili kako takva praksa šteti djeci, a neki od njih su to doživjeli i osjetili i na svojoj vlastitoj koži. No jedna stvar je zajednička svima njima, a to želja da pomognu svojim sunarodnjacima. Otvarali su škole i bolnice, školovali su djecu i žene. Zauzimali su se za ukidanje društvene hijerarhije koja je stanovnicima Indije bila nametnuta kroz kaste. Borili su se da svaki stanovnik Indije ima pravo na dostojanstven život i poštovanje.

Neki su svoje reforme provodili na miran način, pasivnim otporom, neki su pak smatrali kako pasivni otpor nije efektivan pa su svoje reforme odlučili provesti na nasilan način. Neke od reformi su uspjeli usustaviti za života, a one koje nisu polako se uspostavljaju danas. Ponekad je potreban samo poticaj kako bi se ljudi pokrenuli i učinili dobro. Hinduistički reformatori su se osim za bolji život u Indiji borili i protiv britanske kolonizacije i vlasti. Ta njihova borba protiv tuđinske vlasti i nije tako začuđujuća ako pogledamo stanje u

Europi u vrijeme kada su u Indiji počeli djelovati reformatori. Europa 19. stoljeća je bila ishodište različitim sukobima i revolucijama. Neke od najpoznatijih su Revolucija 1848./1849.²⁶, poznatija i kao Proljeće naroda, koja se odvijala u nekoliko različitih europskih zemalja te Krimski rat²⁷ koji se vodio od 1853. do 1856.

²⁶ Niz revolucija u Europi kojima je završilo »doba revolucija« (1776/1789–1848), a odjeci kojih su se osjetili i u Latinskoj Americi. Nositelji su bili nezadovoljnici iz različitih društ. slojeva koje je ugrožavao stari (feudalni staleški) sustav ili moderni kapitalistički razvoj. Pribavljeno 27.6.2019., sa <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=52630>

²⁷ **Krimski rat** - vojni sukob između Rusije i Osmanskoga Carstva (1853–56) te osmanskih saveznika Velike Britanije i Francuske (od 1854) i Kraljevstva Sardinije (od 1855) za prevlast na Balkanu, Dardanelima i Bliskom istoku. Pribavljeno 27.6.2019., sa <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33969>

LITERATURA

Aurobindo, S. (1998). *Essays in Philosophy and Yoga*. Pondicherry: Sri Aurobindo Ashram Publication Department, Sri Aurobindo Ashram Press.

URL: <https://www.holybooks.com/wp-content/uploads/Sri-Aurobindo-Essays-In-Philosophy-And-Yoga.pdf>

Aurobindo, S. (2005). *The Life Divine*. Pondicherry: Sri Aurobindo Ashram Publication Department, Sri Aurobindo Ashram Press.

URL: <https://www.holybooks.com/wp-content/uploads/21-22TheLifeDivine.pdf>

Aurobindo, S. (1997). *The Renaissance in India*. Pondicherry: Sri Aurobindo Ashram Publication Department, Sri Aurobindo Ashram Press.

URL: <https://www.holybooks.com/wp-content/uploads/The-Renaissance-in-India-with-A-Defence-of-Indian-Culture-by-Sri-aurobindo.pdf>

Aurobindo, Sri (2006). *Autobiographical Notes and Other Writings of Historical Interest*. Pondicherry: Sri Aurobindo Ashram Publication Department, Sri Aurobindo Ashram Press.

URL: <https://hollybooks-lichtenbergpress.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/Sri-Aurobindo-VOL-36-Autobiographical-Notes-and-Other-Writings-of-Historical-Interest.pdf>

Banerjea, B. N. (1982). *Thinkers of the Indian renaissance*. Pullman: Wiley Eastern.

Collet, S. D. (1914). *The Life and Letters of Raja Rammohun Roy*. Calcutta: R. Cambray & co. PrivateLtd.

URL: <https://archive.org/stream/lifelettersofraja00collrich#page/n3/mode/2up>

Durkheim, E. (1915). *The Elementary Forms of the Religious Life*. London: George Allen & Unwin LTD.

Fleischman, P. R. (2004). *Cultivating Inner Peace: Exploring the Psychology, Wisdom and Poetry of Gandhi, Thoreau, the Buddha, and others* (Second edition izd.). Seattle: Pariyatti Press.

URL: <https://www.holybooks.com/wp-content/uploads/Cultivating-Inner-Peace.pdf>

Gandhi, M. (2012). *An Autobiography or The story of my experiments with truth*. Bombay: Navajivan Publishing House.

URL: <https://hollybooks-lichtenbergpress.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/M.-K.-Gandhi-An-Autobiography-or-The-Story-of-my-Experiments-with-Truth.pdf>

Ghose, J. Ch. ed. (1901). *The English Works of Raja Rammohun Roy*. Calcutta: Srikanta Roy.

URL: <https://archive.org/stream/englishworksra00roygoog#page/n1/mode/2up>

Jordens, J. (1978). *Dayānanda Sarasvatī, his life and ideas*. Oxford: Oxford University Press.

Kemp, H.P. (2015). *Praktični vodič za svjetske religije*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost d.o.o.

Nikhilananda, S. (2012). *Hinduizam*. Zagreb: Feniks knjiga d.o.o.

Sarda, H. B. (1946). *Life of Dayanand Saraswati*. Ajmer: P. Bhagwan Swarup Manager, Vedic Yantralaya.

URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.530190>

Self, D. (1998). *Religije svijeta*. Zagreb: Mozaik knjiga.

Vivekananda, S. (1944). *Selections from Swami Vivekananda*. Calcutta: Advaita Ashrama Mayavati, Almora.

URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.21854>

Zaehner, R. C. (1966), *Hindu Scriptures*, London: Everyman's Library

Warrier, M. (2009). *Civilizacija doline Inda*. U V.J. Opačić (ur.), *Religije svijeta*. Zagreb: Mozaik knjiga.

Mrežno dostupni radovi:

Hrkač Pavlaković, S.(2013). Radža Ram Mohan Roy – prvi indijski reformator. Zagreb. pribavljeno 13. svibnja 2019.

URL:<http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/7516/1/Ram%20Mohan%20Roy-prvi%20indijski%20reformator.pdf>

Čičak-Chand, R. (2008). *Manjine u Indiji: demokracija i modernizacija tradicije. Migracijske i etničke teme*. Pribavljeno 27.6.2019. sa <https://hrcak.srce.hr/30714>

PRILOZI

Prilog 1. Govor Swamija Vivekanande na međunarodnom religijskom kongresu u Chicagu 11. rujna 1893.

(preuzeto iz knjige: Vivekananda, S. (1944). *Selections from Swami Vivekananda*. Calcutta: Advaita Ashrama Mayavati, Almora.

URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.21854/page/n17>

Sisters and Brothers of America,

it fills my heart with joy unspeakable to rise in response to the warm and cordial welcome which you have given us. I thank you in the name of the most ancient order of monks in the world; I thank you in the name of the mother of religions; and I thank you in the name of millions and millions of Hindu people of all classes and sects.

My thanks, also, to some of the speakers on this platform who, referring to the delegates from the Orient, have told you that these men from far-off nations may well claim the honour of bearing to different lands the idea of toleration. I am proud to belong to a religion which has taught the world both tolerance and universal acceptance. We believe not only in universal toleration, but we accept all religions as true. I am proud to belong to a nation which has sheltered the persecuted and the refugees of all religions and all nations of the earth. I am proud to tell you that we have gathered in our bosom the purest remnant of the Israelites, who came to Southern India and took refuge with us in the very year in which their holy temple was shattered to pieces by Roman tyranny. I am proud to belong to the religion which has sheltered and is still fostering the remnant of the grand Zoroastrian nation. I will quote to you, brethren, a few lines from a hymn which I remember to have repeated from my earliest boyhood, which is every day repeated by millions of human beings: "*As the different streams having their sources in different places all mingle their water in the sea, so, O Lord, the different paths which men take through different tendencies, various though they appear, crooked or straight, all lead to Thee.*"

The present convention, which is one of the most august assemblies ever held, is in itself a vindication, a declaration to the world of the wonderful doctrine preached in the

Gita: *“Whosoever comes to Me, through whatsoever form, I reach him; all men are struggling through paths which in the end lead to me.”* Sectarianism, bigotry, and its horrible descendant, fanaticism, have long possessed this beautiful earth. They have filled the earth with violence, drenched it often and often with human blood, destroyed civilisation and sent whole nations to despair. Had it not been for these horrible demons, human society would be far more advanced than it is now. But their time is come; and I fervently hope that the bell that tolled this morning in honour of this convention may be the death-knell of all fanaticism, of all persecutions with the sword or with the pen, and of all uncharitable feelings between persons wending their way to the same goal.

Prilog 2. Stranica iz Arye, revidirana od strane Sri Aurobinda

(fotografija je preuzeta iz knjige: Aurobindo, S. (2005). The Life Divine. Pondicherry: Sri Aurobindo Ashram Publication Department, Sri Aurobindo Ashram Press.)

